

Ковальова К.О.

студентка,

*Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова*

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ГРАФІЧНОГО ОФОРМЛЕННЯ КНИГИ

Художньо-графічне оформлення книг є важливою складовою художньої освіти майбутнього художника педагога, а також професії як ілюстратор. Саме тому розвиток графічних здібностей студентів є актуальним завданням, що потребує науково-методичного дослідження.

Графічне оформлення книг є комплексною наукою, що поєднує у собі знання стилізації (будь-то персонаж, об'єкти чи пейзаж), композиції, практичного кольорознавства, історії, анатомії (людин, тварин та інших створінь), теорії мистецтва та психології. До наукового і практичного осмислення проблеми долучалися: Б.О. Дехтерьов, Є.М. Рачев, Л.В. Володимирський, Е.И. Чарушин, К.Т. Білібін, І.Я. Семенов, Б. Поттер, Є. Гапчинська, Е. Дзюбак, І. Русінек, П. Итагаки, Х. Масіма, Ю. Томофудзі та інші.

Проблеми фахової підготовки майбутніх педагогів досліджувалися багатьма вченими. Це питання досі залишається актуальним у наукових роботах, де розкриваються його психолого-педагогічні та професійні аспекти. Наприклад, виявлені загального процесу навчання студентів у закладах вищої освіти та розвитку творчості особистості у працях вітчизняних учених, таких як О. Шевнюк [3], М. Кириченко [4] та висвітлені аспекти художньо-педагогічної підготовки майбутніх учителів. Питання підготовки фахівців з художньої графіки окреслено у наукових роботах Я. Твердохлібової [5].

Метою статті є визначити основні сучасні тенденції книжкової ілюстрації як основи професійної майстерності майбутнього художника-педагога, а також запропонувати навчання, направлене на ефективний розвиток здібностей студентів в області книжкової графіки.

На наш погляд, книжково-графічна підготовка майбутнього художника-педагога вирішує наступні завдання: засвоєння нових сучасних методів ілюстрації, вплив кольору на психологічне сприйняття усієї композиції, графічні техніки та їх особливості, скетчинг, створення власного стилю малюнка, вивчення роботи із графічним планшетом, шрифти та їхні різновиди у книжковій графіці тощо.

Засвоєння тематичних, психологічних, графічних і символічних аспектів книжкової графіки нерозривно пов'язане з професійно-оціночними знаннями, а саме: вмінням імпровізувати, відчувати, передавати певне емоційне звертання до читача, аналізувати композиційну, графічну та колористичну складову роботи, характер колірних поєднань та їх кінцевого впливу на читача. Без цих навичок художник-студент не отримує повноцінної книжково-графічної підготовки, що сповільнить швидкість і рівень якості його навчання протягом усього курсу.

Одним із основних завдань книжково-графічної підготовки є навчання вмінню створювати ілюстрації з гармонійною композицією колірної атмосферою та настроєм, цікавим авторським стилем. Досягається це завдяки постійній практиці, досвіду творчої діяльності та комплексній графічній і колористичній підготовці. Ці завдання вирішуються за допомогою комплексного навчання книжковій графіці, вивчаючи яку ми поєднуємо знання композиції, колористики, живопису та графіки, і разом вони відкривають нові можливості для подальшого вивчення книжкової графіки та її різновидів. Як вважав І. Іттен: «...у першу чергу, в учнях необхідно розвинути підвищену чутливість до кольору. Без попереднього інтенсивного вивчення можливостей кольору і практичних занять з пензлем і фарбами не можна отримати ніяких надійних результатів» [1, с. 25].

Методика книжково-графічної підготовки спрямована на навчання вмінню створювати ілюстрації, в яких буде гармонія композиції та кольору, настрою та цікавий авторський стиль. Кінцевий результат досягається завдяки постійній практиці, досвіду творчої діяльності та комплексній графічній і колористичній підготовці. Завдання навчання вирішуються на основі взаємодії дисциплін композиції, колористики, живопису та графіки.

Система завдань з графічного оформлення книги має бути побудована таким чином, щоби надати необхідний досвід для майбутнього фахівця. Завдання мають бути поділені на теоретичні та практичні. Теоретичні завдання дають змогу ознайомитись із курсом, зрозуміти стандарти і вимоги, визначити основні поняття, ознайомитись з прикладами. Практичні завдання, побудовані за принципом «від простого до складного», передбачають певний комплекс вправ і робіт, і фінальну творчу роботу. Система практичних завдань передбачає освоєння нового матеріалу, набуття нових навичок, роботи з різноманітними матеріалами, техніками і ознайомлення з графічними прийомами. Під час підготовки до творчої роботи студенти мають закріпити отриману теоретичну інформацію, виконуючи певний список пробних і технічних завдань. Виконання оформлення книг передбачає не тільки роботу із графічними матеріалами такими як гелеві ручки, олівець, туш, кулькові ручки, перо, але й може комбінуватись із живописними матеріалами, наприклад із аквареллю, акрилом, гуашшю, аквареллю, чи маслом [2]. Важливо також працювати з використанням сучасної техніки (ноутбук і графічний планшет) під час створення обкладинки, розвороту, шрифтів, ілюстрацій та інших елементів оформлення книги у різноманітних графічних програмах, таких як Adobe Photoshop, Manga Studio EX 5.0., MediBang Paint Pro, Paint.NET, Krita.

Програма навчальних завдань з вивчення та освоєння книжкові графіки та графічного оформлення книги розроблена таким чином, щоби починаючи від ознайомлення з теоретичним матеріалом студенти змогли виконати наприкінці власний творчий проєкт, який буде прикладом авторської роботи. На перших заняттях студенти мають ознайомитися з такими поняттями як книжковий блок, корінець, тиснення, детально ознайомитися із структурою книги (авантитул, титул, форзац, титул, текстовий та ілюстрований блоки, шмуцтитул, заставки).

Після засвоєння знань щодо структури книги студентам пропонується завдання із ознайомлення з принципами так званої модульної сітки або макетування, що є одним із важливих початкових етапів у роботі над оформленням книги. Наступною

темою зазначеного курсу буде розкрити роль графічного мистецтва у книговидавництві та зовнішньому оформленні самої книги: обкладинка, титульний лист, форзац, суперобкладинка. Дуже важливим є акцентування на тому, що графічне оформлення книги також має тісний зв'язок з мистецтвом шрифту і каліграфії. Варто детально пояснити студентам фундаментальне значення шрифту в оздобленні книги, адже не одні лише ілюстрації відіграють роль основного оформлення. Художні зображення мають гармонійно поєднуватись із текстовими блоками та заголовками, формуючи цілісність усієї роботи. Також важливу роль відіграє читабельність тексту, вибір гарнітури та кеглю шрифту.

Наступним кроком є ознайомлювання майбутніх фахівців із поняттями стилістики, стилізації, а також з їхніми різновидами, які можуть бути задіяні для подальшої роботи в оформленні книги. Під час підготовки студентів до заключного творчого проекту необхідно запропонувати їм провести власне дослідження, яке буде включати в себе пошук та збір матеріалу. Студенти мають зібрати матеріал, що передбачає пошук і вивчення методів оформлення книг та ілюстрацій в різних країнах світу, особливостей малювання азіатських коміксів, а також японської манги, прикладів сучасного уявлення про ілюстрацію.

Викладач може дати ряд практичних завдань, наприклад: чорно-біла ілюстрація у різних техніках, стилізація предметів, тварин, фігури людини, варіації створення різноманітних образів тварин, ілюстрація у кольорі із використанням різноманітних технік та прийомів, а також малювання емоцій персонажа.

Цікавою практичною вправою для початківців, може стати створення невеличкого коміксу, колажу, розробка власного стилю. Також слід зазначити, що доцільно використовувати індивідуальні вправи, наприклад, малювання по декілька ілюстрацій щодня у різних ваціаціях і техніках до обраної книги. Також необхідно ознайомити студентів з можливостями графіки в інших сферах, поза межами книги. Яскравим прикладом може стати створення постерів, листівок, авторських варіацій артів, гейм-артів тощо.

Фінальним завданням має стати власний творчий проект – індивідуальне художнє оформлення обраного літературного твору

(виконання обкладинки, титулу, добір шрифту, створення ілюстрацій, гармонійне поєднання всіх елементів книги). Дана робота має показати рівень засвоєння теоретичних знань, а також набутих практичних навичок та вмінь студентів.

Також студентам можна порекомендувати відвідати курси поза рамками вищого навчального закладу: сучасна ілюстрація, оформлення обкладинок книги, мистецтво манги, книжкова ілюстрація, дитяча ілюстрація журнальна ілюстрація, портрет в ілюстрації, колаж в ілюстрації, мистецтво коміксів. Такі курси можуть бути короткотривалими та націленими на практичне вивчення основних жанрів і стилів графічного оформлення книги.

Отже у статті визначені основні сучасні завдання книжкової ілюстрації як основи професійної майстерності майбутнього художника-педагога, а також запропоновані завдання, направлені на ефективний розвиток здібностей студентів у області книжкової графіки та більш детальне вивчення сучасної книжкової графіки.

Список використаних джерел:

1. Іттен І. Мистецтво кольору. М. Д. Аронов, 2000. – 96 с.
2. Баніт О. Особливості навчання графічного дизайну у вищих навчальних закладах мистецького профілю. – К., 2014. – 7 с.
3. Шевнюк О.Л. Методика навчання образотворчого мистецтва у вищих навчальних закладах: навч. посіб. / О.Л. Шевнюк. – Київ: Освіта України, 2017. – 311 с.
4. Кириченко М.А., Кириченко І.М. Основи образотворчої грамоти. – Київ: Вища школа, 1987.
5. Твердохлібова Я.М. Методика художньо-графічної підготовки майбутнього вчителя образотворчого мистецтва: автореферат канд. пед. наук. – К., 2018. – 16 с.